

Ashughagan

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Trents, Kurken. Ashughagan.

1/ Les contenus accessibles sur le site Gallica sont pour la plupart des reproductions numériques d'oeuvres tombées dans le domaine public provenant des collections de la BnF. Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :

*La réutilisation non commerciale de ces contenus est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source.

*La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service.

Cliquer [ici pour accéder aux tarifs et à la licence](#)

2/ Les contenus de Gallica sont la propriété de la BnF au sens de l'article L.2112-1 du code général de la propriété des personnes publiques.

3/ Quelques contenus sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :

*des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents ne peuvent être réutilisés, sauf dans le cadre de la copie privée, sans l'autorisation préalable du titulaire des droits.

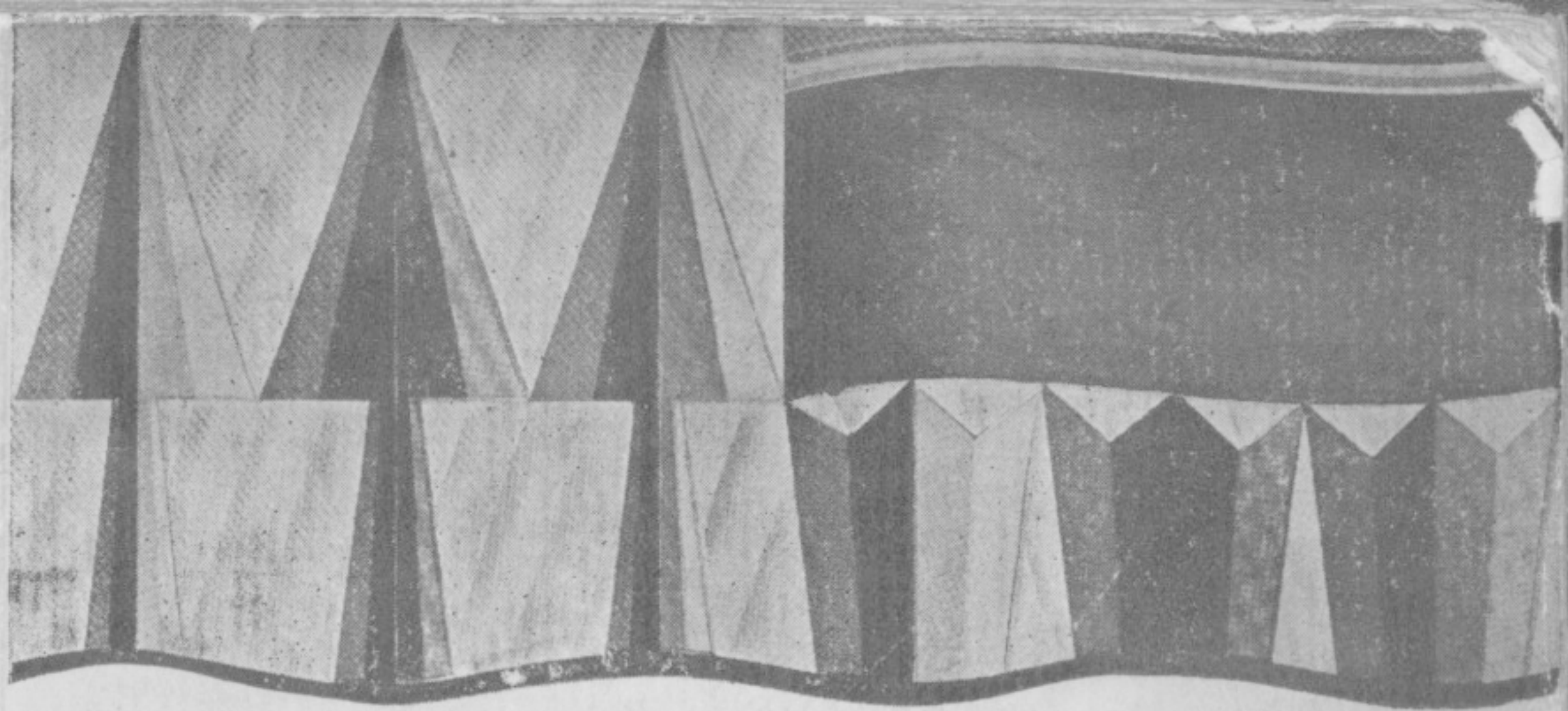
*des reproductions de documents conservés dans les bibliothèques ou autres institutions partenaires. Ceux-ci sont signalés par la mention Source gallica.BnF.fr / Bibliothèque municipale de ... (ou autre partenaire). L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques de leurs conditions de réutilisation.

4/ Gallica constitue une base de données, dont la BnF est le producteur, protégée au sens des articles L341-1 et suivants du code de la propriété intellectuelle.

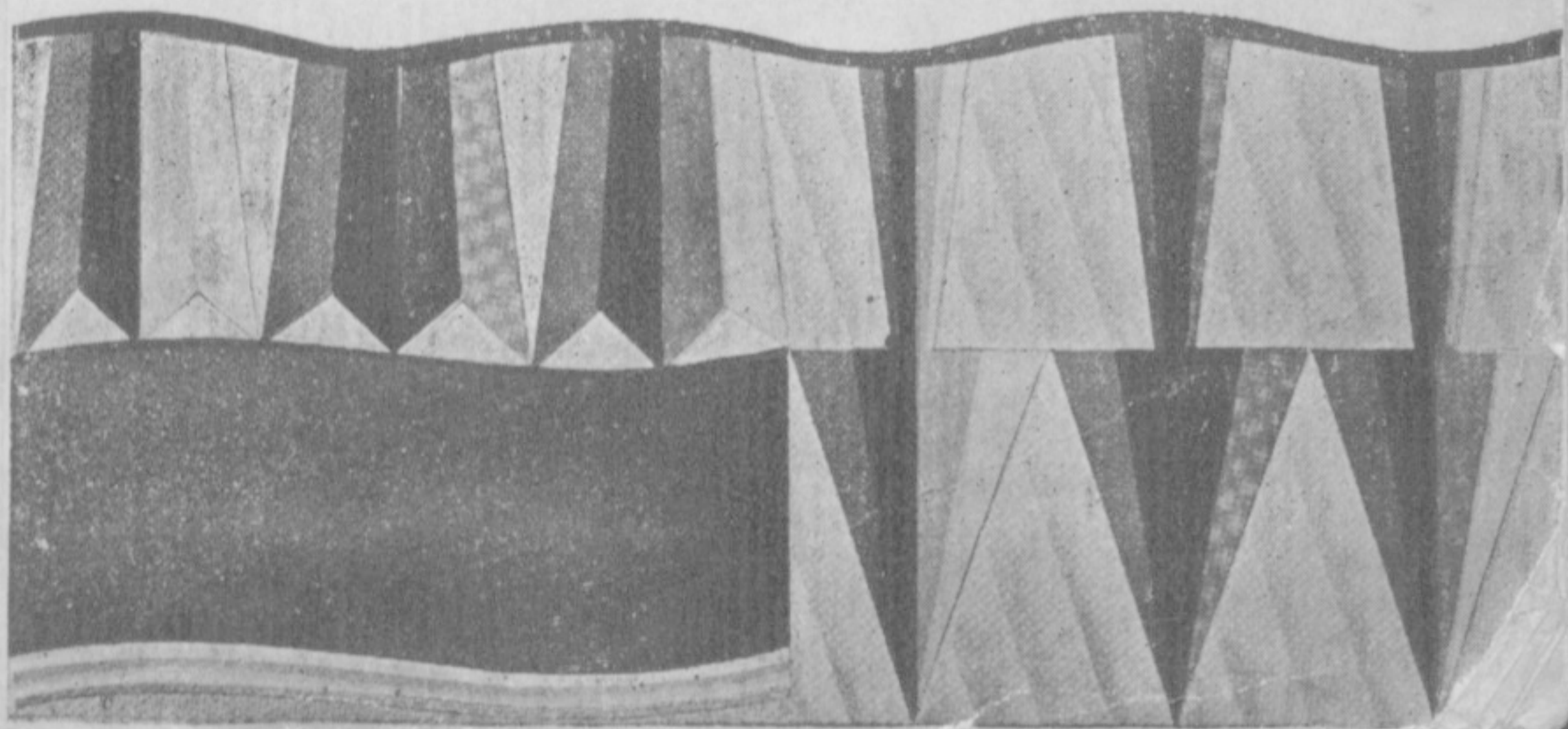
5/ Les présentes conditions d'utilisation des contenus de Gallica sont régies par la loi française. En cas de réutilisation prévue dans un autre pays, il appartient à chaque utilisateur de vérifier la conformité de son projet avec le droit de ce pays.

6/ L'utilisateur s'engage à respecter les présentes conditions d'utilisation ainsi que la législation en vigueur, notamment en matière de propriété intellectuelle. En cas de non respect de ces dispositions, il est notamment passible d'une amende prévue par la loi du 17 juillet 1978.

7/ Pour obtenir un document de Gallica en haute définition, contacter reutilisation@bnf.fr.

ԱՇՈՒՋԱԿԱՆ

3129

ԳՈՒՐԳԷՆ ԹՐԵՆՑ

ԱՇՈՒՂ, ԱԿԱՆ

Basıldığı yer: Becit matbaası

1934

“ԱՅՈՒՂԱԿԱՆ”

Վերջին տարիներս, Պոլիս թէ արտասահման, գրական քննադատներ յաճախ ողբացեր են մեր բանաստեղծութեան անկումը: Հրապարակ նետուած քանի մը հատորներ, առհասարակ մաքուր ու յղկուած լեզուով, կադապրատիպ են յաճախ, պաշտօնական տարազով մը, բայց ներշնչումի եւ յուզումի բացակայութիւնը զանոնք միջակէն իսկ վեր չբարձրացուց:

Զէ՞ որ բանաստեղծութիւնը ամէն բանէ առաջ, յայտնութիւնն է խոր յուզումի մը, մերթ ընդ մերթ թրծուցումը ներքին ցնցումներու, հրայրքներու եւ կեանքէն մեզի փոխանցուած գեղեցկութիւններուն, որոնք մեզ կը տազնայեցնեն, ու մեր ինքնագիտակցութեան մէջ կազմուելով, դաշնաւոր խօսքերու միջոցաւ մարմին կ'առնեն եւ հասարակաց նոյն զգացումը կ'արձնցնեն մեր մէջ:

Որքան ալ ամբողջովին չարդարացնէ բանաստեղծութեան այս լայն սահմանը, Գուրգէն Թրենցին «Ա. Շուդակաւն»-ը մեզի կը բերէ ապրուած ահներու զրաւիչ շարք մը, որոնց խորը իսկական բանաստեղծը կը յայտնուի, ինչ փոյթ թէ երբեմն զինքը մեղադրենք տաղաչափութեան անհարթութիւններուն համար:

Առանց յուզելու հոգեկան բարդ վիճակներ, մեծ վիշտեր ու տազնայներ, Դ. Թրենց եսապաշտ մենասիրութեան մը մէջ ամփոփուած, կարծես ինքզինքին համար միայն գրած է, հոգեկան վայելքի մը մղումին տակ: Այս իսկ պատճառով գտած է իր հոգիին թռիչքը, եւ անկեղծութիւնը, որ առաջին յատկանիշներէն մէկն է այս բեր-
ծուածներուն:

կինը եւ բնութիւնը. — ահա իր ներշնչումին աղօրինները կ'ինը՝ տազնապեցնող միշտ, իր հրապոյրի յաւիտենական ձեւերուն մէջ, իր ընծայաբերած բայց կիսասքօլ շնորհներուն քաղցրութեանը մէջ. — Բնութիւնը, մը շուշով պարուրուած գիւղի մը, որուն պատկերները քերթողին յիշողութեան մէջ յուզումի պատառիկներ կը ցանցընեն։ Եւ քերթողը, անխոյժ՝ արուեստի փնտռուած ու ճարտար ձեւերուն հանդէպ, պարզօրէն ու մանաւանդ բլմահաճօրէն կը կենդանացնէ երկուքն ալ։

Զգայալատ հոգի մըն է Գուրգէն Թրենց, սիրատարփ պատանիի մը հոգին գրեթէ, չնչին նօթէ մը, երգէ մը, երանգէ մը, կիսաբաց տեսիլէ մը մշտախռով ու դիւրախաբ։ Այս միամտութիւնը, անսպառ խանդավառութիւնն ու տեղտեղ անխառն պաշտումը յատկանիշներ են, որոնք զինքը կը մօտեցնեն մեր ժողովրդական երգիչներուն, եւ ասով կ'արդարացնեն զիրքին ընդհանուր խորագիրը. **Ա. ԵՈՒՂԱԿԱՆ**։ Որովհետեւ ինչ որ թօն կուտայ այս պարզ տաղերուն, արտայայտութեան բնայբոտ եղանակն է, միմիայն զեղեցկութեան հրայրքովը բռնկած ու թեթեւ մը տազնապող այս հոգիին։

Ասիկա կը կազմէ Գ. Թրենցի ինքնատպութիւնը։

Երկչոտութեան, համեստութեան թեթեւ շուք մը կ'անցնի **Ա. ԵՈՒՂԱԿԱՆ**ին վրայէն, ինչ որ զինքը աւելի սիրելի ու համեղ կը դարձնէ։ Զուտ է ցանկութիւնը այս տարփալատ քերթողին, որ կնոջ մարմինն պաշտամունքը ունի, բայց զայն միշտ պահած է պատուանդանի մը վրայ, կամ անոր վրայ նետած է բոլը խորհուրդին։ Այս խորհուրդը եթէ չենք զանք յաճախ տողերէն ներս, բայց քերթուածներուն աւարտին հետ կ'զգանք որ կ'իջնէ ու մեր մէջ կ'արթնցնէ նոյն հրայրքը կամ նոյն սարտուղը։ Հաղորդութիւնը ընդմէջ քերթողին եւ ընթերցող հոգիներուն, սրտագրաւ յաջողութիւն մըն է։ (**Ա. ԵՈՒՂԱԿԱՆ**ի իղձեր, **Ա. ԳՐԻԼԵՐԻՆ** առջեւ, **ՈՐԱՒԷԱ** յուռուբ)։

Իր հաւատամքը Վարուժանի հաւատամքն է. «**ՈՒՍԱՌԱՍՅԻ մարդն, բայց չկարենայ դպչիլ քեզ**»։

Բանաստեղծը լուսագոյն դասաւորումը ըրած է իր քերթուածներուն։

Արդարեւ առաջին մասը (**ՅԻՐԱԿԱՆ ՏԱՂԵՐ**) զանազան ժամանակներու մէջ գրուած, աչքառու է նիւթերու եւ արտայայտութեան այլազանութեամբ, բայց զեղեւող ու պրպտող քերթողը կը մատնանշէ։ Տեղ տեղ ազդեցութիւններ ալ չեն պակսիր. **ՀԺԺԻԱՆՆԵՐ** ու **ԳՐԳԱՆԸ** Վարուժանական շեշտ մը ունին։ Բայց բանի շրջանը կը

փոխուի, կը բարեփոխուի նաեւ բանաստեղծին արուեստը: Փնտռտուք չկայ այլեւս, նիւթերը պզտիկ տեսիլներ են, զրաւիչ՝ իրենց կառուցուածքով եւ երանգաւորումով:

Երկրորդ մասին մէջ մանաւանդ (**Սրբի Տաղեր**) բանաստեղծը գտած է շեշտը իր հոգիին, թօնը յուզումներուն եւ հարազատ փափկութիւնը իր տարփոտ, անտեսանելի սիրականի մը մշտակարօտ դողովը յարատագնապ իր սրտին:

Զուսպ ցանկութիւնը, սիրամոռիչ յոյզը ենթահողն է այս բերթուածներուն, որոնց վերեւ տեսիլները կը բռնկին զունագեղ ծաղիկներու պէս, մերթ փափուկ ու նրբին, մերթ հրափառ ու զինովցնող:

Իմաստութեան զրաւիչ կայծեր երբեմն յանկարծ մտածումը կը բռնեն ու կը զամեն, երբ անիկա բառերու նուագով եւ պատկերներու թեւերով մոլորած է արդէն:

Ու միշտ լռութիւնը անհրաժեշտ է վայելքին համար: Կեանքի յորդահոս ալիք մը կայ այս տողերուն մէջ, ինդապատար, ցնծայորդ արիւն մը, արեւի, սիրոյ, զըրգանքի ու տարփանքի կարօտ ալիք մը: Այս կենդանութիւնը ուր ցանկութիւնը մշտավառ է, անհասանելիին տագնապովը մեղմացած է սակայն ու սրտագրաւ դարձած:

Պզտիկ, յաճախ արհամարհուած չնչին շարժումների մը, զոյնի մը, նայուածքի մը, ժպիտի մը երգիչն է Գ. Թրենց: Բայց որքա՛ն կենդանութիւն ու յոյզ կայ իր փորրիկ տաղերուն մէջ: Արեւելեան բերթողներու, աշուղներու կեանքի իմաստասիրութիւնը կ'արձագանգէ անոր հոգիին մէջ ու անկէ զուրս կը հոսի իւրացուած, կերպարանափոխուած անուշութեամբ: Անձնատուր երազներու, բանաստեղծը իր զոհունակութիւնը գտած է արդէն, երբ այդ երազները ձեւ ու զոյն են հագեր: Բայց տեւականօրէն յաճախող ու միշտ խուսափուկ այս տեսիլներուն դէմ, իր գերազոյն ցաւը ու միաժամանակ սփոփանքը կը գտնէ երբ կ'երգէ:

Ծաղիկ կեանքի ի՞նչ երազներ գունասեցան,

Սա պատահեցի ճամբուն վրան.

Ու դեռ ինչքա՛ն վարդ երազներ պէ՛տ է քափին

Կեանքի դերուկ գառիքափին:

Իր տաղերուն մշտավառ խաղերուն, իր ուրախութեան եւ տրամուծեան փոփոխակի անցքերուն, բմահան

եւ հիւսկէն երգերուն, հիասթափութիւններուն եւ գոհու-
նակութեան մէջ, ուր գեղեցկութեան տառապանքը, եր-
բեմն սուր է ու երբեմն մեղմ, բանաստեղծը քաղցր հա-
մակերպութիւն մը երեւան կը բերէ, ներքին գիտակցու-
թիւն մը այն բոլոր հրապոյրներուն, որոնք կը քանդակ-
ուին ու կ'եղծուին, բնութեան կամ կեանքին յարակորոյս
ու յարանորոգ տարրերուն պէս: Եւ այս համակերպու-
թեան ու իր հոգին երազի աշխարհին հետ ներդաշնակ
պահող այս գիտակցութեան շնորհիւ է որ բանաստեղծին
երգը լաւատեսութեան ու վայելքի ձգտող շեշտերով կը
բարձրանայ.

.

Սէրըս շաղախի ծամ, սիրոյդ հետ խիւսէ,

Կը փանդե՞ն մարդիկ, դուն նորէ՛ն հիւսէ՛:

(Վերջին Պաղատանք)

Ահա քանի մը արագ նօթեր, որոնք անտարակոյս
չպիտի բաւեն ծանօթացնելու այս գեղեցիկ տաղարանը,
զոր հեղինակը քաջութեամբ հրապարակ կը հանէ, այն-
պիսի շրջանի մը, երբ բանաստեղծութեան դերին եւ հը-
մայքին հանդէպ ընդհանուր անտարբերութիւն մը կը տես-
նուի:

Արդար է սակայն քաջութիւնը բանաստեղծին, որով-
հետեւ անիկա մեզի կը բերէ ինքնատիպ շունչ մը, ար-
տայայտութեան իւրայատուկ եղանակ մը, անկեղծութեան
ալիք մը, ինքնաբուհ ու համակող յոյզեր, որ զինքը
կը դասեն վերջին տասնամեակի մատի վրայ համրուող
մեր քանի մը լաւագոյն բնարեւոյցներու շարքին:

I

ՑԻՐՈՒՑԱՆ ՏԱԴԵՐ

ԱՂԲԻՒՐԻ ՍԷՐ

Սարերը սէգ, գարթօնքի մը մէջ շքեղ,
Արեւծագին կ'առնեն ողջոյնն անդրանիկ,
Ու անոնց լուրթ քրդանցքի տակ շէն ու գեղ,
Ծրխաններուն կը խնկեն ծուխն երջանիկ:

Յոյր դաստակնուն ապրջաններ լուսաշող,
Հարս ու աղջիկ առտուն աղբիւր կը փութան,
Շխշիկոց մը հէքիաթունակ ու շէնշող,
Կ'երգէ տարփոտ երազն իրենց գիշերուան:

Ու կ'ուղեկցի շիթ շիթ գորշ գիծ մը ջուրի,
Վերադարձի անոնց նազքոտ հետքերուն,
Եւ խօսքը զոր հծծեց տրդան աղբիւրի,
Կ'ըլլայ օրօ՛ր, կ'ըլլայ երա՛գ, օրն համբուն:

Ո՛վ ջինջ սէրերն աղբիւրներուն գեղջկական,
Ջուրերուն պէս՝ զոր կը հեղուք անդադար,
Ձեզ կը յիշիմ խոստումովն այն աղջրկան,
Որով օր մ'ինծ ջուրին հետ սիրուն ալկուտար:

Ժ Ա Մ Ե Ր Թ

Արխալ սորված աղօթքն իր ծեր շրթունքին,
Խաչ կը հանէ մայրս երկիւղած, անհամբեր,
Ու կ'սպասէ ժամուն փայտէ կոչնակին
Եւ պառաւին իր դըրացի, ժամընկեր:

Խաւար է դեռ, կոչնակն երկա՛ր կը հնչէ,
Ինչպէս օրհնէնք հաւատացեալ ականջի.
Խաչ մ'ալ. մայրըս սուրբերն իրեն կը կանչէ,
Ժամերներուն խումբն աղմուկով միշտ կ'անի:

Պառաւն ահա փութկոտ մօրըս կը ծայնէ,
Հսկումի սուրբ հըրայրքով սիրտն իր կ'այրի,
Մառխը ծեռքին, կաթ կաթ տաք խէժ կը ցանէ,
Շունչը ցուրտին, կ'ամպի զերդ խունկ բուրվառի:

Ու կը լինայ, ու կը յորդի ամէն դի,
Ամէն տունէ մէյմէկ բորբ լոյս կը ցայտէ,
Ամէն բերան ունի մրմունջ, մեղեդի,
Մինչ կը հնչէ ժամուն կոչնակը փայտէ:

Յ Ա Յ Գ Ա Յ Ի Ն

Առաջաստամուտ արեւն հերարծակ,
Հինայ է ներկեր սարերն երկնամած,
Ու ժողված քղանցքն իր կ'անցնի արագ,
Մութի աստղազարդ քօղն հաշաւ ըրած:

Ու ծառ ու ծաղիկ, զով լեզուովն հովուն,
Կը հծծեն մաղթանքն իրենց գրգանքին,
Կ'իջնէ ցօղն հանդարտ, օծումով բեղուն,
Միանալ անոնց ջերմիկ տարւիւհանքին:

Կ'իջնէ ցօղն հանդարտ, զերդ արցունքն հարսին,
Որ տաք համբոյրի դողովն առաջին,
Գլուխը յեցած իր ետրի ուսին,
Կ'արտասուէ լոկկ, թաղումն իր գանձին...:

Լացէ՛ք, լացէ՛ք. ցօղ, կոյս, հով ու ծաղիկ,
Ես կը ճանչնամ ձեր խորհուրդը լացին,
Ձեր հեծքին հետ կը ծլի խաղաղիկ,
Մայր Արարչութեան սերմը կենսածին:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ՊԷՍ

Մանուկներուն պէս միամիտ,
Մեծ վիշտերու դեռ անգիտակ,
Ապրիլ զգուանքն անմեղ, վրճիտ,
Մայրական մեղմ օրօրին տակ:

Ի՛րը կարծել լուսին, աստղեր,
Դիւրաւ խաբուիլ ամէն սուտէ,
Մեծ պատրանքին անձանօթ դեռ,
Կասկածին՝ որ զինք պիտ' ուտէ:

Անարցունք սուգը տրտմայած,
Չը բըզըքտած հոգին թրթռուն,
Լալ ու դադրիլ՝ դեռ չը հասած
Արցունքը ջերմ վարդ այտերուն:

Մերթ քէնոտիլ, դարձած պատին,
Շուքը իրեն միակ ընկեր,
Մայրը ներող, սիրոյն գերին,
Որ բարձ ընէ իր գիրգ ծունկեր:

Եւ թեւերուն մէջ մայրենի,
Իր մանկութեան ըմպիլ անյագ,
Երանութիւնն իրրեւ գինի,
Մեծ վիշտերու դեռ անգիտակ:

ՀԾԾԻԻՆՆԵՐ

Ծով դաշտերէ քաղուած բերրի,
Կակաչներու հիր, թրվրոան,
Փունջ մը քեզի նըւէր բերի,
Մատուրներուս դողը վըրան:

Փունջրս դրրի տանըդ սեմին,
Համբոյրներուս հուրքը վըրան,
Սիրտս ալ հետն է իմ նըւէրին,
Օրը տասն հեղ կոխէ՛ վըրան:

Սիրտըդ սակայն մընաց ինձ փակ,
Ծիծաղ մ'հեգնոտ դէմքիդ վըրան,
Ես ետ կ'առնեմ փունջրս հիմակ,
Արցունքներուս ցօղը վըրան:

ԱՆԴԱՐՁ

Տատրակն անուռն, թոթուած երազն աղուական,
Փոքրիկ բոժոժ մը ոտքին,
Կը թողու բոյնն իր թաց ցօղովն առտըւան,
Արեւուն հետ զարթօնքին:

Ու միջոցին մէջ կ'երկարի հեշտալուր,
Զիւ ծիծաղն իր բոժոժին,
Ու կը լենայ նըւագովն այդ հոգիս լուռ,
Մինչեւ խորշերը յետին:

Մթնշաղ է, զո՛ւր կ'սպասեմ իր դարձին.
Թառը մընաց իր թափուր,
Վարուժնակն ալ կը վուվուէ առանձին,
Հալով պարապն անհամբոյր:

ԱՆՐՁԱՆՔ

Հուպն համբոյրիս տարփագին,
Դեռ չը պրկած շրթներդ հիր,
Սիրտըս կ'ապրի զայն, ո՛վ կին,
Իբրեւ ոսկի երագն իր:

Ու մէն մի շող հըրեղէն,
Որ աչքերէդ կը ծագի,
Անցած սիրոյս բիւրեղէն,
Հոգիիս մէջ կը բեկի:

Զայներն, յուշիկ կը լռեն.
Կը դադրին ծափ ու ծիծաղ.
Մութը կ'իջնէ լո՛ւռ, խաղա՛ղ.

Դեռ կ'սպասեմ տրտմօրէն
Գերահրաշ համբոյրին,
Մինչ լոյսերը կը մարի՛ն....:

ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

Թոթով երգ մը շրթունքին,
Ծոցը նետուած մարգերուն,
Կը կաշկաչէ ջինջ առուն:

Ու կը պահէ ամօթդած,
Հեղուկ մարմինն իր յըստակ,
Զով ամբերու շուքին տակ:

Մերթ աւելի համարձակ
Կը ցուցադրէ արեւուն
Լոյծ մերկութիւնն իր զեղուն:

Յւ կը վազէ վէտվէտուն,
Խիճերուն հետ կռուելով,
Խեռ մանուկի իր ճիգով:

* *

Տրտում նստած իր ափին,
Երգերուն տակ հեշտօրօր,
Կ'ուզեմ սէրերն իմ բոլոր:

Ու կը սրգամ մենաւոր,
Տաք արցունքներն իմ տրդու,
Սիրոյ ծայնին ես հըլու:

Ու շեշտերուն մէջ առուին,
Ես կը փնտռեմ կարօտով,
Հի՛ն մըմունջներն իմ թաթով:

ԱՆՑՈՂ ՏԱՐԻՆ

Եւ այս գիշեր հին տարին,
Ջորս հոգի՝ չորս Եղանակ,
Իրենց ուսին վրայ տարին,
Ո՛չ երգ, ոչ ալ եղանակ:

Ո՛չ ոք հետն իր դազադին,
Ի՛նք մեռեալ, ի՛նք սգակիր,
Քաղել տարին հին տարին,
Եւ իր յոյսերն ալ պատիր:

* *

Գերեզման մ'է սիրտս այսօր,
Երազներու անկատար,
Ուր հով մը ցուրտ ու հրգօր,
Կ'երգէ անհունն անդադար:

Կ'անցնին կոյսերն այս գիշեր,
Աւերակէն սէրերուս,
Արիւնելով իմ յուշեր,
Ջոր կորուսի ես անյոյս:

Արեւն առտունն ոսկեհեր,
Գիւղն երջանիկ կ'ողողէ,
Աղջիկ մ'հորին մօտ կայներ,
Կը ցօղուէ կուժն իր հողէ:

Ու հովն անո՛յշ, հոտեւան,
Ներս կը խուժէ կրծկալէն,
Ու կը հանգչի խօլական,
Կուրծքին վրայ հեւալէն:

Ջուր կը քաշէ եռանդուն,
Դէմքն հորին մէջ կը լողայ,
Ու ձիգ հիւսքն իր վարսերուն,
Թեք՝ ծոցն ի վար կը սողայ:

Ճամբորդն յոգնած, ծարաւի,
Կը դարպասէ իր ջուրին,
«Աստուծոյ ջուրն է ձերի»
Կ'ըսէ աղջիկն իր հիւրին:

Ծերուկ մ'անդին, ալեւիառ,
«Խըմէ՛, որդեա՛կ, ջուրն անոր,
Կ'աւելցընէ հայրաքար,
«Դուն կ'զգենուս կեանքը նոր...»:

Ճամբորդն արագ կ'անհետի,
Ջուրի ծարաւն անցած ա՛լ,
Բայց ծարաւ մը կարօտի,
Կ'այրէ սիրտն իր սիրահալ:

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՄԷՋ ԽՈՐԻՆ

Նուրբ անձրեւ մը շաղէ,
Գիշերուան մէջ խորին,
Տրտմօրէն կը մաղէ
Զոյլն անոյշ վերերուն:
Համբոյրէն այդ տամուկ,
Վարդն ու շաղը վարէն
Կը շիկնին աստղերէն,
Ալեւոր ու մանուկ...,
Եւ շունչեր անանուն,
Կ'օրօրեն տարւիագին
Դողն անոնց զգուանքին:

Գիշերուան մէջ խորին,
Հսկումի այս պահուն,
Ա՛հ, արդեօք կը կը խորհի՞ն,
Մութն երբ ցօղն իր կուլայ,
Թէ ինչո՞ւ, անձկագին
Կուլայ ի մ ալ հոգին...:

ԶԱՐԹՕՆՔ

Արեւն այգածին,
Ծովն իր անկողին,
Մանուկ բոցագէս,
Յուշիկ կ'արթննայ
Դեռ կէս-քուն կարծես:
Ու լուսաճաճանչ
Թարթիչներն իր հուր,
Խտղելով փաղփուռն,
Լոյծ լուրթը ծովուն,
Լո՛ւռ, դողդողագին,
Վարդեր կը բսնայ
Պատե՛, ուն վըրայ
Իմ որբ սենեկին:

Հուրիներ հոյլ հոյլ,
Մէյմէկ արեւներ,
Խորշերու մէջ խուլ,
Կը լըւան արբշիռ
Մարմինն իրենց յոյլ,
Եւ ոսկեփրփուր
Խուրձը վարսերուն:

Ծովը կը հեւայ,
Ծովը կը ցնծայ,
Աղմուկովը զիւ
Ծափերուն ծնծղայ:
Ու սիրտն իմ տըղայ,
Ինչպէ՞ս կը մոռնայ
Երէկի տխուր
Երկինքն անարեւ,
Ծովը փոթորկոտ
Եւ խուցն այս թափուր...:

ԱՆՄԵՂՈՒԹԻՒՆ

Աչքերը խուփ՝ մանկիկն անոյշ կը շրնչէ,
Լուսնի շողեր դէմքն աղուական կը քողեն,
Անմեղութեան Աստուածն է որ կը նընջէ
Ա՛լ յափրացած բարձունքներու անդորրէն:

Քերթուած մըն է պատկերն անոր, լուսընկա՛յ,
Շունչը մեղմիւ կը թրթրոայ, կը մընջէ,
Մի՛ խըռովէք խաղաղութիւնն երկնընծայ,
Անմեղութեան Աստուածն է որ կը նընջէ:

Բստուերին տակ թարթիչներուն մետաքսէ,
Ի՛նքը երազ, մանկիկն անոյշ կ'երազէ,
Հոգին բանտած էակին մէջ այդ միսէ,
Անմեղութեան Աստուածն է որ կ'երազէ:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Յորդ ծիծաղ մը ջինջ, հեռու,
Հոգիիս մէջ մըթամած,
Բիւր բիւր յուշեր կը հեղու,
Զոր ես վաղո՛ւց եմ մոռցած:

Վերանորոգ այս այցին,
Անծուկով մը տրտմակոծ,
Անառակին պէս կրկին,
Սա կը բանամ սիրտն իմ գոց:

Եկո՛ւր, եկո՛ւր, ո՛վ հուրի,
Վիզը ծուռ հէք որբը սա,
Քեզ կ'սպասէ, կ'ոգորի,
Ցուրտ լըքումին մէջ հուսա:

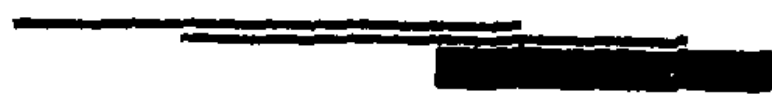

Ճերմա՛կ, հերմա՛կ թաթիկը գիրգ,
Սիրատումսին գրքակալ,
Եւ հակտին ձեռքն իր մէկալ,
Կ'ընթեռնու կոյսն՝ համակ սէր, կերբ:

Ու կը դողայ թուղթն այդ գողտրիկ,
Բաբախումէն սրտին տաք,
Եւ հովին խօլ շունչին տակ
Վարսերը ծալ ծալ գերդ մրրիկ:

Աչքերուն մէջ՝ երկինք մը բիւ,
Շողն հոգեւարք արեւուն,
Սրտիկը ծով մը ծրփուն,
Կ'օրօրէ սէրն իր նորածիւ:

Ո՛վ ծփանքներ անրջային,
Ո՛վ յուզումներ անանուն,
Ո՛վ հսկումներ ցայգն անքուն,
Կարօտելով սիրոյ տումսին:

ՀԷՔ ՍԻՐՏ

Բանտարկուած վանդակին մէջ կրծքիս,
Ո՛վ հանչցաւ քեզ, հէ՛ք սիրտ.
Երէկի պաշտօղներ քեզ՝ «հոգի՛ս»,
Տե՛ս կ'անցնին սէզ ու բիրտ:

Հուսարաղծ, խօշարշաւ մանո՛ւկ դու,
Յանձնըւած անտրտունը
Նենգ գութին թարթիչներուն հատու,
Կը հատնիս անշըշունչ:

Մէկն ալբեց արիւնեց միւսն անգութ,
Ո՛վ հանչցաւ քեզ, հէ՛ք սիրտ,
Փոքր անկիւն մ'հայցեցիր լուռ, անքոյթ,
Մերժեցին սէզ ու բիրտ:

Վ Ա Յ Ե Լ Ք

Ըմպած չեմ դեռ, ո՛վ աղուոր,
Շընորհներուդ մեղկ գինին,
Բայց կ'արբենայ իմ հոգին,
Դեղեցկութեանդ ուխտաւոր:

Կապոյտն երկնի ու լըճին,
Կը պատմէ ինձ շարունակ,
Նրազն անոյշ, մանկունակ,
Խաժ աչքերուդ հըմայքին:

Ու զերդ մանուկ դեռ կաթի,
Երբ խենդ հովիկն առտըւան,
Կը փութայ ծոցդ հոտեւան,
Սիրտս ըղձանքով կը յորդի:

Բա՛ւ է վայելքն աչքերուս,
Նազանքներդ կանացի,
Ու թո՛ղ սիրտս ալ նախանձի
Կոյս վայելքին աչքերուս:

ԵՂՆԻԿ

Դեռ ինքը որս, սրտեր կ'որսայ,
Եղնիկ մ'ընտել աղջիկը սա,
Աչքերը կարթ, թարթիչքը նետ,
Զէնքերն հատու՝ ինքը անգէտ:

Եղնիկ-պարիկ կ'անցնի թեթեւ,
Վարսերն հովին հետ առած թեւ,
Ու ես՝ ինչպէս իղծ մը վրսեմ,
Սուր սուր նետերն իր կ'երազեմ:

ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍԻՆ

Պատկերիդ առջեւը լուսածիր,
Սարսուռով մը հեշտին, դիւթական,
Ի՛նչ կոյսեր, ո՛վ սուրբ կոյս, ծընրադիր,
Կ'երազեն մեծ խորհուրդն հիմէնեան:

Թեկնածու ի՛նչ մայրեր, ո՛վ սուրբ կոյս,
Կըրելով բռն իրենց անծանօթ,
Ինչպէս դուն այրին մէջ կիսալոյս,
Կ'սպասեն ծընունդին երկունքոտ:

Աչքերուդ աղեխարշ թախանձին,
Ո՛վ սուրբ կոյս, Որդիիդ խաչին տակ,
Մայրական ի՛նչ սրտեր կը խանձին
Ապրելով տառապանքդ անյատակ:

Խընայէ՛ ցաւն անոնց, ո՛վ սուրբ կոյս,
Սուգըդ մեծ կը բաւէ ամէնքին,
Ու խաչն ալ Յիսուսիդ՝ ամենուս.
Սուգըդ մեծ կը բաւէ ամէնքին:

ՁԵՌՔԵՐԸ

Ձեռքերը ծաղիկ, թեւերը ցօղուն,
Մատները շափրակ,
Կրքոտ զեղումով բոյրեր կը հեղուն,
Սըրտիս մէջ դատարկ:

Մերթ կ'ըլլան սըմբուլ, ծամերուն մէջտեղ
Մատներն հոգեթով,
Եւ կը փողփողին ուսերը բիւրեղ,
Վարսերուն բոցով:

Ու կը բացուի յոյր ծաղիկն անթառամ
Հոգւոյս մէջ տըրտում,
Ձեռքերուն իր գիրգ, զոր կը հոտուըտամ
Դողով մ'անպատում:

ԱԶՔԵՐԸ

Բըռնուած արե՛ւ, աչքերն՝ երբ գո՛ց է,
Ու լի՛ն լուսայորդ՝ թէ՛ բանայ յանկարծ.
Շողերուն ջերմիկ սիրտըս միշտ բաց է,
Որ կը մըթնէ, երբ՝ գոցէ աչքն յանկարծ:

Ու կ'ըղծայ սիրտըս, անառա՛կ տըղայ,
Սուգիլ անյատակ, զըտուիլ սիրահալ.
Ու բոցին մէջ բարկ աչքերուն քուրայ,
Հոգիս հոգիին ծուլել, նոյնանա՛լ:

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ

Զուր կը փախչիս գրգուանքէս,
Ծաղիկն հոպը կը մերժէ՞,
Կամ արեւուն հըրազէս
Արրեցութիւնն հաշիշէ:

Դուն կ'արգիլես շող մ'անոյշ,
Արեւն առատ կը բաշխէ,
Սիրտը կարօտ, սէրն անբոյժ,
Կը գրկե՞ն շաղ ու շողէ:

Կը խնայե՛ս ցօղ մը խինդ,
Գիշերը մի՛շտ կը ցօղէ.
Ա՛ռ այս սիրտը, տո՛ւր քուկինդ,
Վաղը երկուքն ալ հող է:

ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ո՞վ սիրեց քեզ բուն ինծի չափ,
Եւ ո՞վ ատեց զիս քեզի չափ.
Երկու անցորդ ներհակ համբու,
Հեղ մ'հանդիպած՝ կը հեռանա՛նք
Կրօնակ տըւած մենք իրարու:
Ես կը քալեմ եկած համբէդ,
Եւ դուն՝ հետքն իմ կոխելէն.
Կը հեռանա՛նք, կը հեռանա՛նք
Մինչեւ հեղ մ'ալ հանդիպինք մենք,
Դէմ դէմ եկած իրարու մենք:

Ու այն ատեն, ո՛հ այն ատեն,
Դուն անժանօթ, սէրդ անճանաչ՝
Ճամբուդ փողին՝ հանգած մոխիր,
Ո՞վ պիտ' սիրէ զիս քեզի չափ,
Եւ ո՞վ ատէ քեզ ինծի չափ....:

ԸՆԶԱՆԻ

Ըզգալ կուրծքին սարսուռն հեշտին,
Հոգարանին գոց գաղտնիքէն,
Լըսել ծայնը թասին, տաշտին,
Ո՛չ իսկ տեսնել ծամն ու հիւսկէ՛ն...:

Աչքդ աչքերուն մէջ սուզելով,
Սիրոյ յուզել ծովը խաղաղ,
Յուզե՛լ, յուզուիլ ալեխրոով,
Չարտասանել բառ մ'իսկ աւա՛ղ:

Ու քայլերուն իր կաքաւի,
Կարծել լըսել յանկը բեկբեկ,
Դուռը թակող ամէն հովի,
Ու չունենալ զանի երբեք:

Ու հոգեվար մայրամուտին,
Իր երկարող շուքը կողքիդ,
Քալել մինչեւ սուգը մութին,
Ու չը հրպիլ շուքը շուքիդ:

Արահետի ընտրել ուղին,
Աչքէ հեռու վայրերը կիւս,
Ու դարպասէն վայրի թուփին,
Փրկել քղանցքն իր նրբահիւս:

Օգտագործել ամէն առիթ
Կրելու միշտ թեւն իր կոյսի,
Վայրէջք, վերելք, դաշտ ու հովիտ,
Եւ ան ընդմիշտ գրկէդ խուսի՛....:

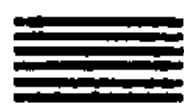
Դուն յոգնա՛ծ ուղեւոր,
Կեանքի բռն ուսդ առած,
Ո՛ւր կ'երթաս մենաւոր.
Վիշտերըդ պատմե՞լ ցած:

Յանձնէ՛ զայն մեզի դուն,
Աչքերուն մեր մրայօն,
Փոխանակ լուրթ ծովուն,
Սէրն հո՛ն է, երկինքն հո՛ն:

Դիշերին մէջ դուն դեռ
Հուսընկա՞յ կը փնտռես,
Դէմքը մեր չի՞ բաւեր.
Մէկի դէմ՝ բիւր երես:

Թարմ ծաղի՞կ կը փնտռես,
Տե՛ս, ծաղկեր ենք քու շուրջ,
Կ'արբիս թէ հստոտես,
Շուշաններ ենք քու շուրջ:

ԹԵՐԱՀԱԻԱՏ

Քեզ սիրելէն ի՛նչ օգուտ,
Ձեռ հաւատար երբ դուն անոր,
Սէրը մեռա՛ւ խորն հոգուդ,
Ձեռ հաւատար դեռ դուն անոր:

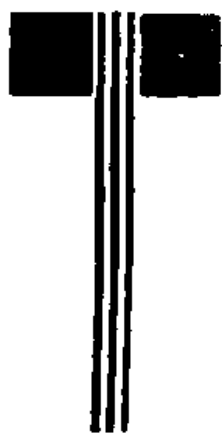
Լուսին, արեւ, հոմն ու ծով,
Ծառն ու ծաղիկ վրկա՛յ քեզի.
Ջորս սիրեցի բորբ յոյզով,
Նրմանելուն համար քեզի:

Թէ չը սիրեմ քեզի ա՛լ,
Ինչպէ՞ս նայիլ առանց խիպի
Վըկաներուս երեսն ա՛լ,
Երբ ամէն օր ենք դէմ դէմի:

Ինչպէ՛ս երգել բայց քեզ ալ,
Քանի հոգիդ է անհաղորդ
Նըւիրումիս անայլայլ
Ու քընարին իմ սիրայորդ:

ԿԵԱՆՔԸ

Ծաղիկ կեանքի ի՛նչ երազներ գունատեցան
Սա պատրանքի նամբուն վրան,
Ու դեռ ինչքա՛ն վարդ երազներ պէտք է թափին
Կեանքի դերրուկ զառիթափին:

Բոց աչքերու ի՛նչ հրդեհներ հուսկ մարեցան
Անփորձ հոգւոյս խորունկն անձայն,
Ու շրթներու ի՛նչ խոստումներ դեռ անցեալին
Մըշուշին մէջ պիտի հալին:

ԵՐԱՋԻՆ...

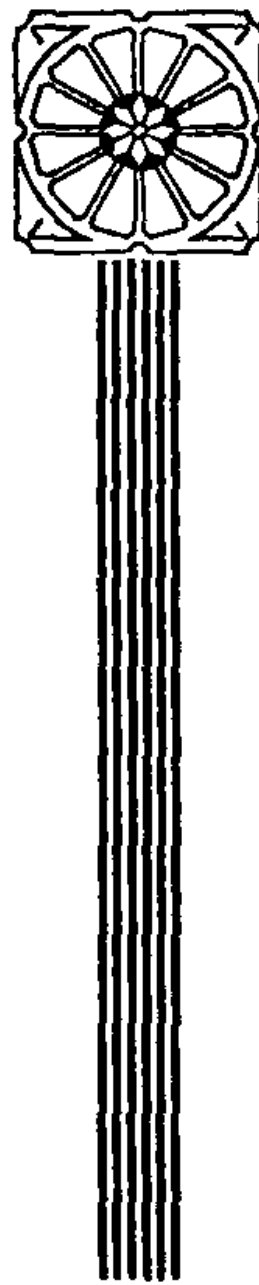

Զինած եմ, հոգի՛ս, քեզ արեւափառ
Երազին թեթեւ թեւով թռչունի,
Միջոցը քո՛ւկդ է, անդունդ ու փապար,
Ափսո՛ս հոգիին որ երազ չունի...:

Թէ քեզ կը լըքեն թշնամի, ընկեր,
Ու դաւէ թէ քեզ ոյժդ իսկ սեփական,
Ան քեզ կը տանի ըղձանքիդ բեւեռ,
Զի շուքն է երկայն, քան իրն իրական...:

Կը սիրէ հոգիս, քրմանո՛յշ երագ,
Թափառիլ քեզ հետ, մէկ սըրտէն միւսին,
Քաղել զերդ մեղու հիւթն անոնց մաս մաս,
Ու վերադառնալ փեթակն իր կրկին:

Քուկդ եմ, ո՛վ երագ, հասցո՛ւր զիս այնտեղ,
Ուր կը տանի քեզ ըղձանքիս մեղուն,
Ամէն ցաւ ունի սըրտիս մէջը տեղ,
Ամէն խինդի սիրտս է միշտ բաց, զեղո՛ւն...:

ԳՐԳԱՆՔ

ՍՕՆԱՅԻՍ

Լուսրնական գիրկս է ինկեր,
Հոգ չէ դուք սուտ գիտցէք զայն,
Բարձունքն անոր հիագան
Ո՛չ մէկ գիտուն հասած դեռ:

Մերթ կը թագչի գունտն ոսկի,
Ափիս աշխարհն եկած դէմ,
Լուսրնական գիրկս է կ'ըսեմ
Առած մարմին, շունչ, հոգի՛:

Մոլորակն այս տարօրէն,
Թեւերուս մէջ պարապինդ՝
Կը ծագի զերդ փունջ մը խինդ,
Ուսերուս զոյգ սարերէն:

Ծագէ՛ լուսնակս իմ անգին,
Երկինքդ ըլլայ թո՛ղ իմ գիրկ,
Թեւդ օղակած վրդիս պիրկ,
Զիմանա՛ս ցաւն այս կեանքին:

Ծագէ՛, ծագէ՛ իմ աղուոր,
Սա խորունկցո՛ղ գիշերիս...
Առանց քեզ ո՛րք է հոգիս,
Քեզմով՝ միշտ շէն, բախտաւոր:

ՍԻՐՏՍԻ ԹԱՂԱՐ

ՆՈՒՊԱՐԻՍ, ՆՈՒՐԶԱՆԻՍ, ՍՕՆԱՑԻՅ

Երեք ծաղիկ ունիմ, այգուն չօղովն օծուն,
Սըրտիկս անոնց միակ թաղար,
Քեզի՛ աւանդ, ո՛վ տէր, թո՛ղ միշտ շունչըդ բեղուն,
Պահէ զանոնք թարմ ու դալար:

Իսկ վաղն եթէ կամքդ անյեղլի պիտի փշրէ
Այն զոր երէկ ի՛նք էր կերտած,
Ըրէ՛ այնպէս, սիրտդ հայրական թէ կը ներէ,
Ծաղիկը որք, արմատը բա՛ց...:

Տէ՛ր, մի՛ թողուր թօշնիլ անոնց այնքան մատաղ,
Այլ սիրտս իրենց մէյմէկ թաղար,
Բուսցուր այնտեղ, ալարչութեանդ համար պա՛րզ
խաղ,
Մէյմէկ ծաղիկ թարմ ու դալար...:

ՀՈՎՈՒՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Նշխարածիր կալն է քուն,
Լուռ գիշերին մէջ լուսնակ,
Խուրձ խուրձ հասկեր ոսկեգոյն,
Անդին երկու կամ արծակ:

Շուրջը կալին եզներ յոյլ,
Խոնջ կ'որոճան, կ'երազե՛ն...,
Ու շրթներէն լորձն անդուլ
Կը կաթկըթի փրփրելէն:

*
* *

Կէս գիշեր է, լուսնակն յորդ.
Կամի վրրայ դեռատի
Տարասնո զոյգ մը կամնորդ.
Քունն աչքերնէն կը կաթի:

Կը դառնան հիւ, համաչափ,
Կամերն իրար հակառակ,
Յաղթ եզներուն կ'անի թափ,
Քայլ փոխելով շարունակ:

Կը ցածնայ դէզն յամրարար
Ճնշումին տակ կամերուն,
Ցորենը միշտ կ'երթայ վար,
Դարձած ցօղունն յարդ փխրուն:

Ցայգանըւազ կամնիրգին
Իրերայոյզ շեշտն ահա',
Կ'ըլլայ կամուրջ մեր զոյգին.
Պահն է յարմար. կա՞լն հապա:

Բայց գործ, վախ կամ ազգական
Կը ճանչնա՞յ սիրտն անըզգամ,
Կը թողու կանն անվարան,
Կէս մնացած կալն անգամ:

*
* *

Գեղջկուհին միշտ ժուժկալ է,
Բառ, ձեւ չունի սեթեւեթ,
Աղբիւր, անտառ, թէ կալն է,
Իր «այո՛ւն» լո՛ւռ... մ'է յաւէտ:

Ու կալին մօտ՝ ոսկի սար
Դէզերն անքոյթ թագստոց,
Հոն կը փութան սիրարար,
Բանալու սիրտն իրենց գոց....:

*
* *

Կալտէրն հօբար, կալն անտէր
Կուգայ քննիլ գաղտնարար.
Կամերն անգործ, կամսորդներ՝
Առեւանգեր են իրար:

Ու դէզն յանկարծ կը քրքրի՛...
Զոյգն ահաբեկ, մեղապա՛րտ՝
Կը պահուրտի մէյմէկ դի,
Վըրայ գլուխ եղած յարդ....:

ԶՈՒՐ ԿԱՍԿԱԾ

Նախանձովն հրգօր, կին սեռին յատուկ,
Գուցէ տաղերուս մասին կասկածիս
Թէ դաւադիր ձեռք մը քեզմէ գողտուկ
Կը լարէ սիրոյ թելը քնարիս:

Գգուանոյշ աչքեր, մազեր ոսկեգոյն,
Վարդերանգ շրթունք, ձեռքեր կաթնաթոյր,
Ինչ նրբին հասակ, որ երգած եմ հոն,
Բոլորն ունիս դուն, պարզե՛ւ բնատուր:

Իմ ո՛չ մէկ քերթուածն է քեզի օտար,
Ամէն մէկուն մէջ կ'ապրիս դուն ուժեղ.
Հոգւոյդ աղբիւրին է որ անդադար
Ծարաւի հոգիս կը դիմէ անշեղ:

Իսկ ինչ որ քեզի կ'ուզես որ ըսեմ
Աւելի անկեղծ, աւելի խորունկ,
Գըրիչըս չունի դեռ շեշտն այդ վրսեմ,
Սիրտըս լոկ մըխալ գիտէ ինչպէս խունկ:

ՀՈՅՍԻ ԿԱՐՅՑ

Նըւագի գերըզգայ քու հոգին
Քերթուածիս թո՛ղ տըրտում լարերէն
Ունկընդրէ հոգւոյս լո՛ւռ նըւագին,
Որ կ'իջնէ սիրոյդ ջինջ սարերէն:

Ծառերու հոծ շուքին տակ թաքուն,
Գիշերուան շրջմոլիկ գերդ ոգի,
Միս մինակ կ'սպասեմ ես անքուն,
Որ դէմքիդ լոյսն հոգւոյս մէջ ծագի:

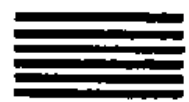
*

Լոյսիդ հետ մարեցաւ լոյսն հոգւոյս,
Պատուհանըդ՝ անոր մութ շիրմաքար,
Անիծե՞մ թէ օրհնեմ ծեռքն այդ կոյս,
Որ մարեց լոյսիդ հետ լոյսն հոգւոյս:

Պիտի դեռ յամենա՞յ լոյսն այգուն,
Վառելու մարած լոյսն հոգիիս,
Աչքերուդ զի բոցին տակ առտուն,
Կը հալի ցուրտ եղեամն հոգիիս:

ՅԻՐՈՒՅԱՆ

Գրծուծ շահուղ ողբ ասպետ,
Սուտը սուտին բարդելով,
Օրը տասն հեղ պէտ-անպէտ,
Երդում կ'ընէք անվրդով:

Հորիզոնը ձեր հոգւոյն
Նախանձով է գծուած սոսկ,
Ո՛չ թառ ունիք, ո՛չ ալ գոյն,
Միշտ երկդիմի է ձեր խօսք:

Դաւ կը նիւթէք շարունակ,
Ձեր կիրքերուն ի խնդիր,
Մերթ բարեկամ, կը դառնաք
Մերթ թշնամի անխլտիր:

Խոյանք չունիք, երգ չունիք,
Սիրել չունիք, տենչ կամ խոկ,
Շրթները ձեր թոյլ, աննիգ,
Միշտ բամբասել գիտեն լոկ:

Ձեր հանոյքին կը հեղուք
Գանձերը ձեր անդադար,
Ձոյգ տասնոցով սմանդուկ,
Կ'ուզէք դառնալ բարերար:

Կը հայհոյէք լի բերան,
Պիղծ պատմութիւն ձեր լեզուն,
Կը գայթակղիք եւ սակայն
Սիրոյ տաղէ մը զեղուն:

Եկեղեցին՝ երկիւղած
Կ'երգէք դպրի պէս ցածէն,
Բազկատարած, ձեռնամած,
«Խաչը կ'ելլէ ձեր ծոցէն»:

II

ՍՐՏԻ ՏԱՂԵՐ

ԹՐԹՈՒՄՆԵՐ

Հոմիս ի՛նչ անոյշ է,
Սիրոյ թրթռումներ
Երբոր կը յուշէ:

Հուսն իր բեհեզէ,
Ինչքա՛ն քնքոյշ է,
Երբ վարսեր յուշէ:

Ու ի՛նչ անըզգոյշ,
Երբ զերդ երախայ,
Այգուն հոմիս անոյշ,

Հեւրով խընկանոյշ,
Կը բանայ յանկարծ,
Կոյսին կուրծքն անոյշ:

ԱՆՈՂՈՔ

Մուրացիկի մը հանգոյն,
Զարկը սըրտիս կը բաղխէ
Դալար դրոնակն իր հոգւոյն,
Որ դեռ մէկուն բացուած չէ:

Զի՞ւն գարնան մէջ՝ վայե՞լ է,
Դէմքը պայծառ՝ ամպի տակ,
Սիրտս յոգնեցաւ բաղխելէ,
Հոգին մընաց դեռ ինձ փակ:

ՄՐԲԱՍԱՅՈՒԹԻՒՆ

Կը բանայ նազով կուրծքն իր դողդոջուն,
Վրբութիւն Սրբոց ծոցը կուսանոյշ,
Ինչպէս կը բացուի խորանը ժամուն,
Դրոշնրացէքի իրիկունը ուշ:

Այսքան տարի է՝ ժուժկալ ժամարար,
Պատարագութիւն եմ իր պերճ խորանին,
Ճաշակած չեմ դեռ իր հոգւոյն նշխար,
Ո՛չ ալ պուտ մ'ըմպած շրթնեկուն գինին:

ՋԵՂՈՒՄ

Գուռերուն պէս աղբիւրներուն,
Կ'ուռի, կ'երգէ սիրտս այս գիշեր.
Կաթնամարմին կոյս մը շրքեղ,
Եկաւ զեղուլ սիրտս այս գիշեր....:

Հազար լեզու, հազար աղի,
Աշուղ մըն է սիրտս այս գիշեր,
Որ համբոյրէ մը կը յորդի,
Խօլ մանուկ մը սիրտս այս գիշեր:

Սէր կը բաշխէ առատօրէն
Սէրէ գինով սիրտս այս գիշեր.
Կեանքը հէքեաթ, կ'անցնի՛ պատիր,
Ուրախ ապրէ՛ սիրտս այս գիշեր:

ՉՄԵՌ ԳԱՐՈՒՆ

Զմեռ՝ գիշեր, ծառերուն վրայ ծիւնն էր ծաղիկ...
Զմրա՛ն շուշան, օր մ'անկողնիս մէջ բացուեցար...
Սստուածներն իսկ խենդեցընող այդ ի՛նչ ծաղիկ...
Գարուն մ'հեշտին զոյգ ծոցերուդ մէջ կը ցընծար:

ՊԱՏՐԱՆՔ

Գօտի մ'ոսկի բլրի մէջքով,
Սա մենաւոր ճամբուն վըրան,
Իր յամեցող դարձին հոգով,
Կը հատնի լո՛ւռ սա հէք տըղան:

Ցանեց լուսնակն արծաթ շողեր,
Դեռ չը ցաթեց դէմքն իր լուսնակ.
Սէրը կըրակ, սիրտն է տաղեր,
Բլրի լանջքին նստած մինակ...

* * *

Պիտի չըզա՛յ..., ա՛լ ան օտար,
Վաղը պիտի քեզ չըճանչնա՛յ.
Շրթունքն համըր, նայուածքը սա՛ռ,
Վաղը պիտի քեզ չըճանչնա՛յ...:

Ո՛վ հատնումներ, սին, մանկունակ,
Զրծերացող սըրտին անքաւ,
Այսօրն իրաւ՝ վաղն յիշատակ,
Սմէնքը սուտ, սո՛ւտն է իրաւ:

ՔԹԹ ՈՒՄ

Համբոյրի պէս կը քթթէ աչքն աղուայօն,
Որ զերդ արեւ կ'երթայ շուտ շուտ մայրամուտ.
Մահու կենաց ի՛նչ կարճառօտ հորիզոն.
Ակնթարթ մ'է մայրամուտէ մայրամուտ:

Աչքերուն մէջ՝ մերթ դամբարան, մերթ օրրոց.
Օրը քանի՞ հեղ կը մեռնի—կը ծընի
Սէրը խենդուկ յաւէտ մանուկ սըրտին բոց.
Մեռնող երազն իր ահիւնէն կը ծընի...:

Ք Է Ն

Ձը բարեւեց աղւորն այսօր,
Տեսե՞ր էք դուք այսպէս անգութ,
Որո՞ւ պատմել, ընկնիլ ո՞ր ձոր,
Որ ամոքի ցաւն այս անգութ:

Տեսե՞ր էք դուք այսպէս անգութ,
Զոյգ մը խօսքին ազահն հարուստ,
Կամ թէ տեսե՞ր սրտիս պէս մութ
Զոյգ մը խօսքին աղքատն հարուստ:

Որո՞ւ պատմել, ընկնիլ ո՞ր ձոր,
Որ հասկընայ, որ տայ ականջ,
Մարդոց հոգին անդունդ մ'է խոր.
Կ'անցնին անհոգ. չեն տար ականջ:

Որ ամոքի ցաւն այս անգութ,
Որո՞ւ պատմել, ընկնիլ ո՞ր ձոր,
Տեսն՞ր էք դուք այսպէս անգութ,
Ձը բարեւեց աղւորն այսօր:

Սա մթնշաղ իրիկունով,
Այս ի՛նչ գրգանք, այս ի՛նչ Խորհուրդ,
Թուփերուն տակ զոյգեր գինով,
Համբոյրներով բոց, անյագուրդ:

Այս ի՛նչ Խորհուրդ, ի՛նչ սուրբ Պրսակ.
Զոյգերն ամուլ, հովը դրպիր,
Հարսնեւորներ՝ աստղ ու լուսնակ,
Ու քահանայ՝ մութն համաւփիւռ:

Ո՛վ չէ արբած, ո՛վ չէ հարբած,
Մթնշաղին գալար գալար
Բազուկներուն մէջ սըրարբած,

Ու բնութեան հողմածըփիկ
Առաջատին մէջ այս դալար,
Ո՞վ չէ ապրած պահ մ'երջանիկ:

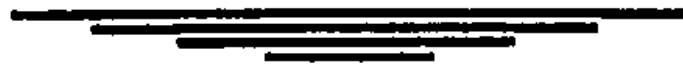
ԿԸ ԲԱԻԷ

Լոյսը մարէ՛, լոյսը հոգւոյդ ինձ կը բաւէ.
Թէ չ'այցելեց լուսնակն այսօր, դէմքըդ բաւ է.
Աօսիս թէ ոչ՝ նայուածքդ անոյշ ինձ կը բաւէ.
Թէ գոցես զայն, երազն անոր ինձ կը բաւէ:

Գինին ի՞նչ է արեւցութեան քով շեշտերուդ,
Թաղարներու մէջ թանկարժէք, շուշանն ի՞նչ է
Ձեռքերուդ հետ՝ թաղարին մէջ կաթ մարմինիդ,
Բացւած սըրտիս զերմանոցին մէջ սիրաջեր:

Ծովը ի՛նչ է ծովակին քով խաժ աչքերուդ.
Հոգիս նաւակ թո՛ղ անոնց մէջ խօյ նաւարկէ,
Իսկ թէ մի օր նաւաբեկի, ինծի ի՞նչ փոյթ,
Մահը կեա՛նք է աչքերուն մէջ կոյս աչքերուդ:

ԽՏԻՐ...

Թո՛ղ, համբուրեմ թաթիկըդ ծախ,
Քաղելէս ետք գիրգ աջն անուր,
Մէկոմն հարբել, զըրկիւ միւսէն,
Աղուորներուն քըմա՞յքն է նոր:

Աջը հարուստ, ծախն աղքատ, ո՛րք,
Համբոյրի՛ն ալ դընել խըտիր.
Սէրն արդար է, վըճիոն արդար,
Տո՛ւր ամէնքին իրաւունքն իր:

Աջին մընջեմ թող սէրըս կոյս,
Զախին ընկերն իր հեթանոս,
Ինչպէս երկու խաչեալներն այն,
Բազմաչարչար ո՛վ խաչուած կոյս...:

Ողորմութիւն թէ սիրոյ հարկ,
Շուրթս է պատրաստ երկուքին ալ.
Բայց չիմանա՛յ, պատուէրն է սուրբ,
Տըւածն աջին՝ ձախը մէկալ:

ԱՂԲԻԻՐԻՆ ԱՌՋԵԻ

Ծըռած՝ ջուր կ'ըմպէ, ափն ըրած բաժակ,
Կը ծաղկի ափին՝ վարդն իր շրթներուն,
Ծաղկի մէջ ծաղի՛կ մ'է բացուած սիրուն,
Օ՛, այդ գուգորդին ե՛ս ըլլամ մըշակ...:

Ջուր կ'ըմպէ, արևն ափին մէջ իջեր,
Ո՞րն է ծարաւին, դէ՛մքը՝ թէ արփին,
Սիրե՛մ ձեռքն այդ, ո՛րն ալ ըլլայ ափին,
Աշխարհն արեւով, սիրտս իրմով է ջեր:

Կ'իջնէ ջուրն ուժգին, գունին մէջ ափին,
Տողելով մետաքս վարսերը ունքին,
Անոյշ մեղեդին կ'ունկընդրէ հոգին,
Մինչ ջըրերն յորդեր՝ ափէն կը թափին:

ԲՈՂՈՔ

Զուր է յուսալն, անօրէն,
Երաշտն հոգւոյս պահել զով,
Սիրոյդ ցամքած աղբիւրէն
Կաթիլ մը ջուր խնդրելով:

Քրմայք կ'ուզէ անպայման,
Լուռ համբոյրի քաղն անգամ.
Շրջմոլիկ հովն առտըւան,
Զայն կը գողնայ բիւր անգամ:

Մէկուն ծրրի կը բաշխես,
Միւսին չես տար սուղ գընով,
Մէկը՝ հովն է, միւսը՝ ե'ս,
Քու երազովն իսկ գինով:

ՀՈՒՌ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ծարաւն ինչո՞վ յագենայ...:
Բոցը սըրտիս չի մարիւր,
Թէ չը հըպի անխընայ
Գինւոյ բաժակ շրթունքն իր:

Սուրբ սկիհն է շրթունքն իր,
Հոգիս անոր պատարագ.
Այս ի՛նչ մեղք որ չի սըրբւիւր,
Ամէն օր լո՛ւռ պատարագ:

ՀԷՔԵԱԹ

Քոյր աղաւնեակ, զոյգ, թրվրոուն,
Քթուրտելով, հոտուրտալով,
Գրգռտ կտուց կտցի տալով,
Մնջեցին սէրն իրենց թագուն:

Համր ու անոյշ այս զրոյցէն
Յայտնի եղաւ թէ իրենց սէր
Նոյն սրտի մէջ բոյն է դրեր,
Ազատ էգի չար նախանձէն:

ԿԱՐՕՏ

Դեռ մինչեւ ե՞րբ պիտի ըղծայ հոգիս մըթար,
Որ նայուածքիդ շողն անապակ,
Իջնէ յուշիկ, ինչպէս առտուն, բլուրն ի վար
Կ'իջնէ արեւն՝ ոսկի՛ դիպակ:

Ու մինչեւ ե՞րբ ծարաւն հոգւոյս պապակի լո՛ւռ
Ու չը հասնի հոգւոյդ ակին,
Խոնջ ուղեւորն ինչպէս կ'ըղծայ բլրէ բլուր
Հասնիլ աղբիւր ամրան տաքին:

Ինչքա՛ն կարօտ, ինչքա՛ն ծարաւ, ինչքա՛ն երազ,
Ափ մ'հազիւ սա սրտին համար,
Ու կուրծքին տակ սա հէք մարդուն՝ հատի՛կ մ'աւազ
Ինչքա՛ն կրակ, անմե՛ռ, անմար...:

ՍՓՈՓԱՆՔ

Բոցեղ յոյզեր կը լաւենն քո՛յր, վաղն ալ քեզ,
Ու կը հալի սառը սրտիդ վրայ դէզ դէզ.
Այսօր սառած՝ հոգւոյդ վաղուան աղբիւրէն,
Զոր փոթորկել պիտ' ուզէ հոմն հարաւի,
Պիտի գայ բորբ տղայ մ'ըմպել, ծարաւի՛,
Նուշ աչքերուդ պայծառագեղ ակունքէն:

Աչքն անարցունք ցամքած աղբիւր մ'է յաւէտ,
Ուր կ'երկարէ ո՛չ մէկ սափոր վիզն իր մէտ.
Վարդն ունի փուշ, սիրտը մորմոք, ծովը ջուր...
Իմաստութիւնն ա՛յս է վշտին իբր ըսպունգ.
Մէկ տաք համբոյր, մէկ խինդ, կ'արժեն բիւր
արցունք:
Ամէնն ա՛յս է թէ՛ աշխարհում թէ՛ այլուր:

ՈՏՆԱԼՈՒՄ

Երկինքը բիւ, ծառերն հսկայ,
Թարմ դալարուտքն իր ափերուն,
Մոցն ամփոփած դեռ ինչ որ կայ,
Հնդկ՝էկ ոսպնեակ՝ կ'անցնի առուն:

Առուն անդուլ ջինջ կը հոսի.
Ափին նստած, աղջիկ մ'աղուոր,
Ոտքը ջուրին մէջ կը մըսի,
Եւ կուորեակ շուքն առունն մէջ խոր:

Առուն հեզիկ կը կրքոտի,
Հասած իր մերկ կաթ բումբերուն,
Փրփուր փրփուր, արծաթ գօտի
Կազմած կ'անցնի գինով առուն:

Ու անհանդարտ զոյգ մը ոտքեր
Խաղաղ առուն միշտ կը յուզեն.
Կը դողդըղայ մարմինն իր գէր,
Ցայտքը ջուրին կ'իջնէ վիզէն:

Կ'ելլէ ջուրէն դարձած կակաչ.
Աչքեր գաղտնի զինք կը դիտեն.
Ու կայլականի ջինջ, անկարկաչ,
Դալարին վրայ կը կաթկըթեն:

Լոգանքդ անուշ, ո՛վ ջրրանոյշ,
Քերթողն համեստ քեզ կը ձօնէ,
— Դուն գարնան մէջ, ան աշնան ուշ —
Սիրտն եթէ ոչ՝ տաղն այս գոնէ:

ԱՆԾԱՆՈԹԻՆ

Ոչ բերուդ զոյգ սրբանօթ
Բուրվառին մէջ հրրագէս,
Ո՛վ գեղանի անծանօթ,
Լո՛ւռ մխացող խունկն եմ ես:

Դուն խուսափուկ, դուն միշտ վէս,
Ինչպէս աստուած մ'ամպամած,
Հոգիս ճենճեր՝ ձօնեմ քեզ,
Զոհիդ տե ս ծուխն օդայած:

ԱՇՆԱՆԱՅԻՆ . . .

Հերափունջեր, գերդ դաշոյն կեռ,
Ունքերն ի վար կը դեգերին,
Գերի վարել զոյգ մը աչքեր,
Որոնց հրքեմն էի գերին:

Մերթ փունջերն այդ կ'ըլլան թրթռուն
Փակագիծեր ճառագայթէ,
Թագուն խորհուրդն իր աչքերուն,
Բացատրելու ինձ որպէս թէ:

Աշնան հասած՝ խանդով մ'անմեռ,
Կ'ըղծայ արբիլ հողիս հիմակ,
Հսկահակէն աչքերուն դեռ,
Նուրբ յօնքերուն պարոյկին տակ:

Ու պարապինդ զիս կը կապեն
Ունտես թելերն իր դիւթանքին,
Եւ անցեալի յուշէն փուշէն
Կը փրղըծկի սիրտըս ասդին:

ՀԵԹԱՆՈՍԱԿԱՆ

I

Թիկունք տրւած դուն, կիսամե'րկ այդպէս,
Գերբնրնծայ մարմնոյդ զուր կը թագցընես
Բոլոր խրոտվիչ գանձերը պէս պէս.
Խորհուրդն անոնց գոց՝ գիտեմ արդէն ես:

Ուսերդ հոլանի, քաղցրութեան հընձան,
Մինչեւ խայտանոյ՜ հովիտը մէջքիդ,
Նուրբ քօղ մը լըքած հեթանոս արծան,
Քերթուած մըն է ծոյլ մարմինըդ վըճիտ:

Քէն ըրածի պէս կոնակ տրւած դուն,
Գանձդ անգին, ագա'հ, իզուր կը հեղու,
Իմ սակաւապէտ սիրտըս թռվրոուն,
Տեսքո'վն ալ կ'արբի ուսերուդ աղու:

II

Ծիծաղածին երկու քոյրեր հն երկու որեակ,
Փռսիկներըդ վարդ շրթներուդ առնիթեր,
Հոգիս անոնց կ'ըլլայ ամէն օր պատարագ,
Հոյսին վազող մահակարօտ զերդ թիթեռ:

Պորտըդ, երէց քոյրն է անոնց հեշտագրգիռ,
Որպէս կնիք արարչութեան նրբարուեստ,
Զոր պիտ' քակէ տըղայ մ'արի, անկարեկիր,
Ընկճելով շուտ գգուանքին տակ նազանքդ հեատ:

Նախանձող չեմ ես ուրիշին իրաւունքին,
Անզուգական երկու որեակին ես միշտ քուրմ.
Բաւ է ժըպիտ մ'ինձ հովանւոյն տակ քու ունքին
Բացուած հոգւոյս ինչպէս շուշան ցօղաթուրմ:

ԲՈՒՍՏԷ ԿՂԶԵՆԿ . . .

Ծով մազերուն ափերն ի վար,
Գողտր համբոյրի մը համաչափ,
Թաղուած կղզեակ մ'է ականջն իր,
Փոքրիկ՝ մանկան մ'ափերուն չափ:

՝ մպհոփսնի իր մազերուն
Ամէն մէկ թելն ապրրշումէ,
Աիրող սրտիս լուռ տարփանքին
Ըզգայուն մէկ համր անթէնն է:

Իր հերամոյն ականջներուն,
Աստուածակերտ կղզեա՛կ բուստէ,
Թէ կարենամ հեղ մ'հծծել ես,
Հարուստներուն սիրտս հարուստն է:

ԴԺԲԱԽՏՈՒԹԻՒՆ

Բառարանն ամբողջ գոց ըրա՜ ըլլալ,
Ու հոգիդ յորդի անսահման յոյզով,
Բառ մը թոթովել իսկ կարող չըլլալ,
Եւ կամ յուզել իր հոգւոյն խորունկ ծով:

Տենչալ, որունել իր սրտին ճամբան,
Կամ սիրտդ աչքերուն տաքցընել բոցով,
Մոլորիլ ճամբան սրտին իր դամբան,
Աչքերուն մըսիլ բաւիղին մէջ զով:

Մութացիկն ըլլալ իր զոյգ մը խօսքին,
Ժրպիտ մը հայցել, ակնարկ մը աղու,
Սրտիդ խրոտվքին սոսկ լսել ուժգին
Արծազանգն ամուլ սիրահալ տրդու:

ՈՐՊԷՍ ՅՈՒՌՈՒԹՅՈՒՆ

Մէկ բացակադ կ'արժէ տա'սն հեղ ներկայութիւն,
Ա'յնչափ մօտիկ, ա'յնչափ հըզօր կ'ապրիմ քեզ,
Ամէն անկիւն, պահերս ամբողջ բռնած՝ ես դուն,
Ա'յնչափ ուժգին, կարօտալից կ'ապրիմ քեզ:

Աշնանակոծ հոգւոյս վրբան ջահն աչքերուդ
Առկախած եմ որպէս յոյսի վառ կանթեղ,
Ու մանուկի մ'ինչպէս կուրծքին կարուած յուռութ,
Յաւէտ մանուկ սրտիս սեղմեր սէրդ անթեղ:

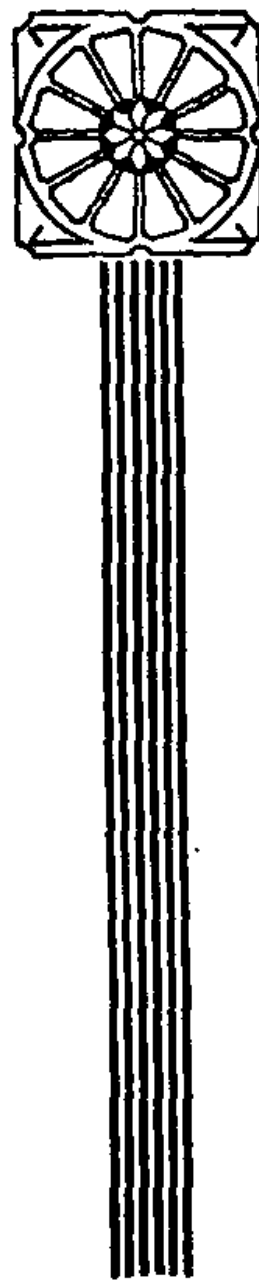
ՏԱՐՓԱՏԵՆԶԻԿ

Դեղին աղջիկ, դեղձան աղջիկ,
Լազերուդ փունջն հողմածըփիկ,
Ոսկի ջրվեժ՝ կը թափի վար,
Ունքերդ ի վար, ծոծրակդ ի վար:

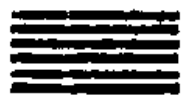
Զերդ սիրողներ տարփատենչիկ
Համբոյր կու տան կ'առնեն ջերմիկ,
Ունք ու ծոծրակ մազերուդ խիտ,
Ամէն թեթեւ քայլափոխիդ:

Ու քայլերուդ չափն յանգաւոր,
Դողեր կու տայ ծոցիդ աղուոր,
Դո՛ղ մ'ալ հոգւոյս՝ եղած ճարակ
Զոյգ մ'աչքերուդ բուռ բուռ կըրակ:

Օ՛ քաղցր է ինձ ճենճերումն այս,
Բարկ բոցին վրայ սիրոյդ անհաս...:

ԶՈՒՐ ԶԱՆՔ

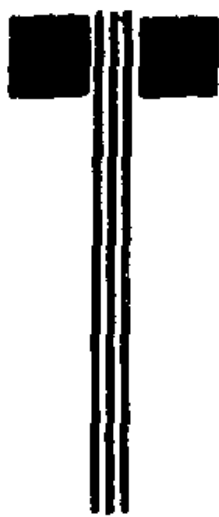
Թէ կէս տարիքս ետ երթամ ես,
Ետ – դարձն եթէ ըլլար հընար,
Ձեմ հաւասար դարձեալ ես քեզ.
Դուն կոկոն, ես՝ ծառ մ'աշնահար:

Ամէն քայլիդ, դէպ' ինձ առած,
Կ'երթամ հեռու ես քա'յլ մըն ալ,
Հարուստ մ'որուն գանձն է կորած,
Զոր չի յուսար վերըստանալ:

Ո՛չ թեւերն իմ կը հասնին քեզ,
Ո՛չ ալ շրթներս հըպին ծարաւ,
Ու բաղձանքիս թելն ոսկեգէս,
Զո՛ւր կը գրկէ երազդ անրաւ:

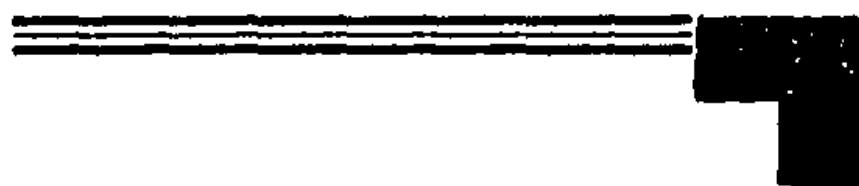

ԳՐԱԻՒ...

Քնքո՛յշ ծաղիկ, զոր չեմ ժըտիր ես հատուտեւ,
Թէ մի՛ գուցէ կը թօշնի ան.
Այգուն հովին զով համբոյրին ինք միշտ ընտել.
Արմատն հոգւոյս մէ՛ջն է սակայն:

Բիւրեղ սրտին ա՛հ կը վախճում ես հըպելէ,
Այնքա՛ն նուրբ որ չելլայ կոտորի...
Փշրել զանի. կ'երդնում, սիրտը՝ բըզըքտել է.
Սիրտս եմ դրեր ես գրաւի...:

ՓՈՒՇՆ ԱԼ

Դէմքն ամօթդած վա՛րդ մըն է,
Յուզումին մէջ կ'ըլլայ շուշան.
Յօնքը գողտրիկ զարդ մըն է,
Ընթրթ բարկութեանն յայտնի նըշան:

Սիրե՛մ իր վարդն ու շուշան,
Յօնքին զա՛րդն ալ, պըռըստումն ալ,
Եւ քմայքներն աննըշան.
Վարդն իմըս է, անոր փո՛ւշն ալ:

ՄՈՌՆԱՆ

Մոռնա՛լ քեզի, Աստուա՛ծ չընէ,
Ե՞րբ ցամքեցաւ ակը սիրոյդ,
Զը համտեսած մէկ ումպ գոնէ
Մըմըռուկէն կոյս շրթներուդ:

Մոռնա՛լ քեզի, Աստուա՛ծ պահէ,
Ինչպէ՞ս ապրի սիրտըս անտէր,
Առանց քեզի՝ անոր մա՛հ է.
Ես ինձ դահիճ չեմ եղած դեռ:

ԱՌԱՆՑ ՅԱՆՊԻ

Ննօտս ափիս՝ կ'երազեմ,
Շող մ'աչքերէն կը գողնամ,
Փունջ մը գլխուն մետաքսէն,
Երկու բառ ալ շրթներէն:
Այտերը վարդ կ'որակեմ,
Բերանն աղուոր ճեղքւած նուն,
Մարմինն՝ արծա'ն գեյակերտ,
Եւ գոյգ սլարոյկն յօնքերուն՝
Հարցականներ գերանուրբ...:

Այսպէս, տարրերն այլազան,
Ինչ որ հոս չեմ յիշած դեռ,
Համախմբած քով քովի,
Արձանագործ մը որպէս,
Դուրը փոխած գըրիչի,
Կը քանդակեմ, կը յղկեմ
Ու կը կանգնեմ կիսանդրին
Այն դիցանոյշ աղջըկան,
Որուն սիրտս է պատուանդան:

ՏՐՏՈՒՄ ԶՐՈՅՖՆԵՐ

Ա՛լ անցա՛ւ, սիրտ, ա՛լ քեզ համար
Աչքեր չկա՛ն, սիրտերն են գոց,
Զուքեր անշարժ, շրթներ համըր՝
Ա՛հ, կեանքիդ վէպն եղած է գոց:

Ծերացա՛ր, գէթ այդպէս գիտեն,
Հող բուրող գորշ կոյտ մը միսի,
Եւ զուրկ սիրոյ ջերմիկ հիւթէն,
Մեղմիկ շունչէ մ'իսկ կը մըսի

Երբ հաստատուն բունիդ վրայ
Ճիւղերդ առոյգ, թարմ էին դեռ,
Սէրերն իրենց բերած ընծայ,
Շատեր շուքիդ նստան, շատե՛ր...:

Այժմ, հէք սիրտ, ձիւնն առաջին
Իջած գլխուդ՝ զուր կ'սպասես,
Որ գիրգ ձեռքեր սիրոյդ կ'առչին,
Կամ նայուածքներ տաք սէր տան քեզ:

ՄՈՐՄ ԿԸ ԺՈՂՎԵՄ

**Մորմ կը ժողովեմ ես յամրաբայլ,
Սիրականիս կաթոգին,
Փուշերու մէջ դարանակալ,
Նամբաներու երկայնքին:**

**Մորմ կը ժողովեմ, վայրի՛ պտուղ,
Արինւրաց ձեռքս ամբողջ,
Ձոր կը քաղեմ ա՛հ այնքան սուղ,
Ձոյգ ձեռքերովս իմ դողդոջ:**

Ան անհամբեր ճամբուն մէջտեղ,
Քայլ կը փոխէ ինծի հետ.
«Կ'օգտէ ա՛լ» ծալն կուտայ տասն հեղ,
Ես թուփերուն մէջ անհետ:

Ու խուլ համր իր սրտցաւ ազդին,
Արիւն քրտինք թափելով,
Փշացանցն ես ինկած ասդին,
Երբ կը ժողվեմ սէր թափով....:

ՀԱՋԱՐ ԲԱՐԻՔ

Հազար բարիք ընեմ ես քեզ,
Դուն մէկ միայն, քու մէկ լուման,
Հազար ըրած կարծեմ ես քեզ,
Մէկդ հազարիս դէմ յանդիման:

Հազար գեղօն, հազար մրմունջ
Շրթներս երգեն թող քեզ համար,
Վա՛նկ մը միայն շրթներէդ մունջ,
Երգերուս դէմ իմ անհամար:

Հազար բարիք ընեմ ես քեզ,
Ու փոխարէն ո՛չ իսկ մէկ՝ դու.
Հազար ըրած սեպեմ ես քեզ,
Սիրտըս սիրոյդ միշտ հարկատու:

ՊԱՐԶ ՀԱՐՑՈՒՄ

Որ չ'արտասանես բառ մ'ինձ քնքշայեռ,
Ո՞վ կնքեց բերանդ այդպէս զերդ մունջի,
Այն որ սէրըս միշտ կ'երգէր երէկ դեռ.
Սիրուն ինչպէ՞ս կ'ապրի առանց մրմունջի:

Ո՞վ առաւ, ըսէ՛ սիրտդ արգելքի տակ,
Որ երէկ ամբողջ գանձս էր սեփական.
Խիստ պահանջատէր, ըսէ՛ ինձ շիտակ,
Ե՞րբ սիրտըս քեզի մընաց պարտական:

ՋՈՒՐ Է

Օտարոտի անցի՛ր քովէս,
Թող մեզ, հոգ չէ, կարծեն խրոտի.
Ի՞նչ է բառն որ պիտ' թոթովես,
Սրտին լռիկ գրգանքին քով:

Խնայէ՛ ինձ ականարկդ իսկ դու,
Ես աջէդ գամ, թեքուէ դուն ծախ,
Բաց աչքերուդ նկատէն հատու,
Հեշտ է փակ-աչք երագդ յաճախ:

Ուր ալ փախչիս, ուր ալ ճախրես,
Դարձեալ մէջն ես այս աշխարհին.
Կալանաւոր թագուհիւն ես
Սրտիս անհուն սիրաշխարհին:

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Կնոջս՝ ԵՐՄՈՆԷԻՆ

Խրճիթ մը լոկ անպաճոյճ,
Եւ խորշն անքոյթ սրտիդ ջինջ,
Օրը շահինք օրն ուտենք,
Դուն ինձ համար ամէն ինչ:

Ձոր հաց ուտենք քեզի հետ,
Գաւաթ մը ջուր անապակ,
Դուն ուտես, ես կշտանամ,
Ումպդ անցընէ իմ պապակ:

Դո՛ւն քնանաս, ես՝ արթուն
Վըրադ հսկեմ գորովով,
Աչքերդ արե՛ւ մայրամուտ.
Շունչդ ինծի գարնան հով:

Չ'ըլլանք կարօտ օտարի,
Ո՛չ ընչեղ, ո՛չ տէր գանձի.
Ու մեր այս պարզ կեանքին թող
Հարուստն անկուշտ նախտնծի:

ՉՍԻՐԵՍ ԻՍԿ

Զը սիրես իսկ, այնպէ՛ս ցոյց տուր,
Վաղը սուտիդ դուն պիտ' հաստաս.
Սա սիրտն երաշտ, հոգւոյդ ակէն
Կաթիլ մը ցօղ կ'ուզէ որ տաս:

Պատրանքին պէս ճմրան արփոյն,
Շիթ մը շողով խաբէ՛ր զիս դու,
Շողն ինձ գիտեմ ընել արփի,
Տաքցընելու սիրտըս տըղու:

Այսքան ժուժկալ սրտին փոխան
Ինչքա՛ն կծծի ես անօրէն,
Քո՛ւկդ է ինչ որ ունիս այսօր.
Զըկար երէկ՝ փա՛ղն ալ նորէն:

ՆԱԽԱԶԳԱՅՈՒՄ

Ոտնաձայնին դաշներգն անոյշ
Սիրտս ականջիս կուտայ լուր,
Աջ բեկումն իր ցուցամատին
Մեղմ չը բաղխած դեռ իմ դուռ:

Ու բառերուն կը ծաւալի
Քընքշանքն հոգւոյս մէջ արբշիռ,
Ինչպէս մրմունջն առուի մը ջինջ,
Դեռ չը բացած բերանն իր:

ԻՐԱԽԱԽՈՒՆՆԵՐ

Հազար շնորհիդ դէմ է հաւտա՝ մերժումըդ մէկ.
Յանախ շրոայլ՝ կ'ըլլաս երբեմն յանկարծ ագահ,
Թէ՛ կը շոյես, թէ՛ կը խոցես սիրտըս հէզ
Տըւածն աջիդ՝ ձախըդ կ'առնէ ետ անխընայ:

Դո՞ւն ես սուղ- ծախ, թէ ես այսքան եմ ապերախտ
Թշնամիս իսկ կը կարգեմ ես իրաւարար.
Դաւո- դաւտաստան երկու կողմն ալ կ'ընենդ ժբախտ.
Օտարն ի՛նչ գործ ունի մեր մէջ, ո՛վ անիրաւ:

ԱՆՈՅՇ ՍՈՒՑ

Կը հաւատամ խոստումիդ՝ նըման սուտի մը անոյշ,
Պատկերատիպ աղբիւրի մ'ինչպէս անդուլ վազքը սուտ,
Սէրդ հոգւոյս մէջ կը ցոլայ կրկնորեւոյթ մը որպէս,
Ու արցունքըդ մանուկի մը վաղանցիկ կոծն է զուտ:

Պիտի սիրեմ քեզ այսպէս ինքզինքըս միշտ խաբելով,
Ու պիտ' երգեմ շարունակ տաղերուս մէջ քեզ այնչափ,
Քանի մանուկ է իմ սիրտ, քանի մանուկ ե՛ւ ես դու
Ու ջինջ երկինքն աչքերուդ եւ լեզուդ քաղցր է անչափ:

ՎԵՐԻՆ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Սիրե՛մ խորունկ իմաստութիւնն ըստեղծողիդ,
Որ աչքերուդ եթէ տըւաւ բոց սիրակէզ,
Շուքն երկարեց թարթիչներուդ սակայն հոն խիտ,
Զերդ հովանի, որ չի դառնայ սիրտս ողջակէզ:

ԵԿՈՒՐ

Այտերուդ վառ վարդովն եկուր,
Այգուն արծաթ շաղը վըրան,
Շուրթդ համբոյրիս պատրաստ եկուր,
Վարդերուն վառ գոյնը վըրան:

Երգի մը պէս հոսէ՛ եկուր,
Ծարաւ սափոր՝ լենայ հոգիս,
Որպէս մանուկ փախի՛ր եկուր,
Ոտնածայնէդ ճանչնայ հոգիս:

Թեւովն հովուն վազէ եկուր,
Շունչըդ անոր հետ շփոթեմ,
Դրանս առջեւ յոգնած եկուր,
Հոգիս հոգւոյդ հետ շփոթեմ:

Զերդ անառակ տըղայ մ'եկուր,
Դուռիս զանգին հետ խաղալու,
Պատիժ չունիս, դարձի՛ր եկուր,
Զեռքըդ ձեռքիս մէջ դողալու:

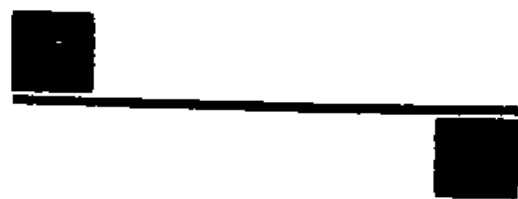
ՄԳԻՆԵՐ

Նետի մը պէս՝ մխուած սրտիս,
Կ'ուզեմ հանել մերթ անկէ քեզ,
Ձը խորունկցած մէջը սրտիս.
Բաժինդ առաւ նետըդ կեանքէս:

Հսպիններ շա՛տ ունիմ արդէն,
Նոր վերքերու չը մընաց տեղ,
Աչքերդ անվերջ դեռ կը կարթեն,
Խոցին անոնց մինչ չըկա՛յ դեղ...:

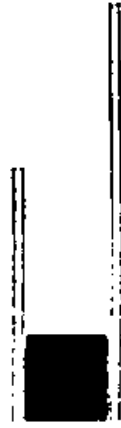
“ԿԸ ՍԻՐԵՄ ՔԵԶ”

Միշտ դուն պահանջող, միշտ ե՛ս պարտական,
Եթէ հաշուեփակ ընել հարկ ըլլար,
Զոյգ բառդ այդ դողդոջ կը մընայ միայն
Վըրայ - դիր պահանջք ինձմէ անվըճար:

Տուրքն ինչքա՛ն սակայն ծանր է այդ բառին,
Որ միշտ յետնեալ պարտք կ'ունենամ քեզի.
Սիրտըս քե՛զ համար զարկաւ ողջ տարին,
Ու մընաց դարձեալ պարտակա՛ն քեզի:

ԱՅՍ ԳԻՂԵՐ

Շաղն՝ ադամանդ գինդ է կախեր
Ծառերուն մերկ թարթիչներէն,
Տարփոտ հո՞ւն է առտուն ցօղեր,
Թէ որբ սէրն է լացեր նորէն:

Ծարաւահիւծ շրթունքներուս
Շաղն հոգիիդ տո՛ւր այս գիշեր,
Ու ցրտահար որբուկ սիրոյս,
Շողն աչքերուդ տո՛ւր այս գիշեր:

ԼՈԳՆԵՔ

Երնէ՛կ գիրգ ձեռքին, որ մերկացուց քեզ,
Տաշտին՝ որ տարւիտտ պարուրեց քեզ սեղմ,
Ու արծաթ շոգին, զերդ խունկ ատրակէզ,
Ողջ - արծանիդ շուրջ ծաւալեցաւ մեղմ:

Երնէ՛կ թասին, որ մատներդ համբուրեց,
Ջուրին որ լըւաց քեզ մաքրամաքուր,
Եւ օճառն ափիդ՝ հերքըդ վերածեց
Փրփրայոյզ ծովու, ձեռքըդ գաղտակուր:

Երնէ՛կ քեզ դիտող լոյսերուն բեկքեկ,
Զոյգ ողկոյզներուդ սարսուռին վրկայ,
Երնէ՛կ աչքերուս, բիւրիցըս երնէկ,
Հոյս ու կաթ մարմնոյդ մերկութեան վրկայ:

ԱԼՊՈՄԻ ՄԸ

Ես քեզ անգիր կը յիշեմ,
Անտիպ սիրոմբն հոգիիս,
Դուն գի՛ր կ'ուզես ատոր դէմ,
Որ վերյիշէ միտքըդ զիս:

Կեղծ խօսքերուն ըրած քէն,
Անբարբառ թող որ արբիմ
Հոգւոյդ եռուն հնծանէն,
Բաժակ ըրած սրտիկն իմ:

ԲԺԺԱՆԻ

Դի՛ր ձեռքըդ սրտիս, քննէ՛ մատնահուպ,
Խալը դաստակիդ քսէ՛ դուն անոր,
Սիրտըս ողջ - մեռել՝ կը բուժուի ընդհուպ,
Խալըդ բալասան, թէ քսես անոր:

Թեւերըդ մէջքիս՝ փղոսկրէ գօտի,
Ոսպնեակ խալդ անոր ադամանդ հանգոյց,
Այսպէս թանկ գոհար ո՞ր աղջիկն ունի,
Որ զայն աներկիւղ ամէնքին տայ ցոյց:

Թեւերդ հոլանի, խաչանիշ վըզիս,
Խալը դաստակիդ կախէ՝ կուրծքէս վար,
Զերդ բժժանք պահեմ ես զայն՝ ու ան՝ զիս,
Սէրս ապարանջան, խալըդ՝ յակինթ-բար:

ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՂԱՏԱՆՔ

Մանուկ մը որպէս սիրտըդ բաց խօսէ՛,
Բառերուդ նըլագն հոգւոյս մէջ հոսէ,
Զերդ կարկաչն առուին, դո՛ւն հէքեաթ հիւսէ,
Հեգնանքը կեանքին շրթներուդ՝ խօսէ՛:

Որպէս ծիծեռնակ, թեւով մետաքսէ,
Սրտիս մէջ գարնան բունիկըդ հիւսէ՛,
Սէրըս շաղախ տամ, սիրոյդ հետ խիւսէ՛,
Կը քանդե՞ն մարդիկ, դուն նորէ՛ն հիւսէ:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

I

Ց Ի Ր Ո Ւ Ց Ա Ն Տ Ա Ղ Ե Ր

«Առուդական»-ը՝ Յ. Քեփեւան	
Աղբիւրի սէր	9
Ժամերթ	10
Ցայգային	11
Մանուկներուն պէս	12
Հծծիւններ	14
Անդարձ	15
Անրջանք	16
Ոգեկոչում	17
Անցնող տարին	19
Առտուն կանուխ	20
Գիշերուան մէջ խորին	21
Զարթոնք	23
Անմեղուքիւն	25
Վերադարձ	26
Թղթիկ	28
Հէ՛՛ք սիրտ	29
Վայելք	30
Եղնիկ	32
Սուրբ կոյսին	33
Զեռները	35
Աչները	36
Փոխանակում	37
Ասելութիւն	39
Հղձանք	41
Երգ	43
Թերահաւատ	44
Կեանքը	46
Երագին	47
Գրգանք	49
Սիրտն թաղար	50
Հովուերգութիւն	51
Զուր կասկած	54
Լոյսի կարօտ	55
Ցիրուցան	57

II

ՄՐՏԻ ՏԱՂԵՐ

Թրթռումներ	61
Անողոք	62
Մրբասացութիւն	63
Զեղում	64
Զմեռ գարուն	65

Պատրանք	66
Քրքում	68
Քեն	69
Պսակ	71
Կը բաւէ	72
Խփր	74
Աղբիւրին առջեւ	76
Բողոք	77
Լուռ պատարագ	78
Հէֆեաթ	79
Կարօս	80
Սփռփանք	81
Ոսնայունայ	82
Անձանօթին	84
Անանային	85
Հեթանոսական	87
Բուսէ կղզեակ	89
Դժբախտութիւն	90
Որպէս յաւուրք	91
Տարփատենչիկ	92
Զուր ջանք	94
Գրաւի	95
Փո'ւն ալ	96
Մոռնա'լ	97
Առանց յանգի	98
Տրտում գրոյցներ	100
Մորմ կը ժողվեմ	102
Հազար բարիք	104
Պարզ հարցում	105
Զո'ւր է	106
Երջանկութիւն	107
Զսիրես իսկ	109
Նախագգացում	110
Իրաւախոհութիւն	111
Անո'յս սուտ	112
Վերին իմաստութիւն	113
Եկո'ւր	114
Սպիներ	116
«Կը սիրեսմ քեզ»	117
Այս գիւտեր	118
Լոգանք	119
Այլօմի մը	121
Բժժանք	122
Վերջին պաղատանք	124

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Էջ	Տաղ	Սխալ	Ուղիղ
19	12րդ	կ'երգէ	կ'երնէ
31	1րդ	սանուկ	մանուկ
61	6րդ	յուճէ	յուզէ
101	7րդ	կ'առչից	կառչից
108	8րդ	նախանձի	նախանձի

448888

ԳԻՆ 100 ՂՐԺ.

BIBLIOTHEQUE NATIONALE DE FRANCE

3 7513 02061089 4